

Rising Above the Influence of Our Surroundings: עשרה בטבת

תשע"ט

(1) זכריה – פרק ח, פסוק יט

כֹּה אָמַר ד' צְבָקוֹת צוֹם הַרְבִּיעִי וְצוֹם הַחֲמִישִׁי וְצוֹם הַשְּׁבִיעִי וְצוֹם הָעֲשִׂירִי יִהְיֶה לְבֵית יְהוּדָה לְשִׁשּׁוֹן וּלְשִׂמְחָה וּלְמַעֲדִים טוֹבִים וְהָאֵמֶת וְהַשְּׁלוֹם אָהָבוּ .

(2) מסכת ראש השנה דף יח:

"צוֹם הָעֲשִׂירִי" זֶה עֶשְׂרֵה בְּטַבַּת, שְׁבוּ סַמְךְ מַלְךְ בְּבַל עַל יְרוּשָׁלַיִם, שְׁנֵאמַר "וַיְהִי דְבַר ד' אֵלַי בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית בְּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֶשְׂרֵי לַחֹדֶשׁ לֵאמֹר. בֶּן אָדָם כָּתוּב [כְּתָב] לְךָ אֵת שְׁם הַיּוֹם אֵת עֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה סַמְךְ מַלְךְ בְּבַל אֶל יְרוּשָׁלַם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה. (יחזקאל כד, א-ב).

(3) בית יוסף – אורח חיים, סימן תקנ [הלכות תשעה באב ושאר תעניות]

וה"ר דוד אבודרהם כתב בהלכות תענית (עמ' רנד) **שעשרה בטבת הוא משונה משאר תעניות שאם היה חל בשבת לא היו יכולים לדחותו ליום אחר מפני שנאמר בו "בעצם היום הזה" (יחזקאל כד, ב) כמו ביום הכפורים; ולא ידעתי מנין לו זה.**

(4) בני יששכר – מאמרי חודש כסלו טבת, מאמר יד¹, אות א

כתבו הראשונים אלמלא היה באפשרי על פי קביעות שיארע צום העשירי בשבת היה דוחה שבת, דכתיב ביה "עצם היום הזה" כמו ביום הכפורים, (אבל על פי קביעותינו לא משכחת לה דאיכלע בשבת), ונראה לפי"ז, דמזה למדו חכמי הדור בעת ההוא, דהנה אמר ר' יוחנן (על צום החמישי [ט' באב]) אלמלא הייתי באותו הדור קבעתיו בעשירי שרוב של היכל בעשירי נשרף (כי ביום התשיעי לעתותי ערב הציתו בו את האור ורובו נשרף בעשירי) ומקשו ורבנן (היינו למה קבעוהו בתשיעי)? ומשני אתחלתא דפורענותא עדיפא [תענית דף כט.]. (היינו העיקר יש להתאונן על ההתחלה), **ונראה דחכמי הדור למדוהו מדברי הנביא שאמר בנבואה חומרת צום העשירי שראוי לדחות את השבת יותר מן שארי הצומות אשר בהם חרבה בית מקדשינו, אבל הוא להיות זה היום היה אתחלתא דפורענותא, בו ביום סמך מלך בבל וצר על עיר הקודש, הש"י יהפכו לששון ולשמחה .**

(5) תורת משה [השלם] – פרשת מקץ, עמ' קעט (ר' משה סופר זצ"ל, ה"חתם סופר")

אנחנו, ועכשיו מלאנו כסף איש צפי אמתחתו להתגולל עלינו ומה יהיה צסופו. והנה האיש אשר על ציהו ניחם אותם לפי שעה שלום לכם ונתפייסו, ושוב צמליאח הגביע אמרו הרי נראה לאמת מה שאמרנו מה לנו להמתין עד יצא כנכר נר, נהי כלנו עבדים צפטס אחד ויהי אחרית לפורעניות ויצוא טוב, ואם היה יוסף מתרנח לזה לא היו נגשים לפי"ס, אלא ידעו כי כבר תס עיונס ויצוא ריוח והאלה מהקצ"ה, אך כאשר יוסף לא רצה לקחת כולם לעבדים ע"כ נגש יהודה לפייסו על מה שלפניו עכ"פ.	הננו עבדים לאדוני. הנה אמרו ירוד ירדנו צתחילה לשצור אוכל, פירש"י ירידה היא לנו. יש לדקדק ומה ראו צזה. וי"ל כי הרע צתחילתו רע ומר שסופו להוסיף רע זה אחר זה ומי יודע מה יהי צסופו, ואמנס צגמרו שכבר נתקיימה הגזירה לגמרי וקיבל ענשו, טוב הוא כי אחר העונש יהי נקי מכל חטא ויצוא טוב. וע"כ אמרו ירוד ירדנו אנו רואים כי הפורעניות מתחיל להתגולל זה אחר זה והיינו ירוד ירדנו, כי צראשונה התחיל הירידה צאנו לשצור אוכל וזה ירידה לנו, שוב אח"כ העליל מרגלים

¹ ימי השובבים וצום העשירי

6) תורת משה² – דרוש לז' אדר, דף י. (ר' משה סופר זצ"ל, ה"חתם סופר")

צפירושו הנקרא דן ידן, בענין חודש טבת וידוע דעל לכה
פעברה כמו יום שנת צו אול"ו אין אנו נחענין צעצת
אבל תענית חלום נוחר להפענות, דצפזיל עוכב שיט לו
פועעל לכה העתידה לצוא עליו לא פעונה הוא, הילכך
תענית ע"ב, דזהו רק על לכה פעברה לא דמו צבת, אבל
תענית י' טבת זסו על צטל לכה העתידה עוכב הוא, וסיה
דמי צבת:

ונשואילים עד שנצטוו הנשואילים ונחרצ הצית, ותכה אין
לך טכה שאין קללתה נכונה ומצנתה, וכל דור טלל כנה
צהו"ק צימיו כאלו נחרצ צימיו, כמלל טככל טנה וטנה
נחמדט מורכב מדט, וחסו צכל פעט כטמוגיע אוחו יום טל
עטרה צטבת, טתחיל אז למעלה נחטטט החורכב, כמו כן
צכל דור דוכ, יוסצין צ"ד טלמעלה ונחרין החורכב טל כל
טנה וטנה, ודבר זה נרווח קלח צספר הקכיס, עיין

*****

7) בראשית (ויגש) – פרק מה, פסוק יד

ויפל על צנארי בנימן אחיו ויבך ויבגמן בכה על צנארו.

8) רש"י (שם, ע"פ מסכת מגילה דף טז):

ויפול על צנארי בנימן אחיו ויבך - על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב:

9) דרשות בית ישי – דרוש ל, עמ' רמב (ר' שלמה פישר שליט"א)

ביום עשה בטבת. (ודמו לדבר, חודש טבת מזלו גדי,
שהוא מסמל חטא מכירת יוסף על שם וישתטו שעיר
עדים. וכמו שביארנו שם במאמר הנ"ל דברי הגמ' שבת

והנה יום י"ז בתמוז הוא יום חטא העגל. יום ט"ב
הוא יום חטא המרגלים. ואילו מכירת יוסף לא
פורש באיזה יום היה. ואילולי דמסתפינא אמינא שהיה

10) בראשית (ויגש) – פרק מה, פסוקים כה-כח

כה ויעלו, ממצרים; ויבאו ארץ כנען אל יעקב אביהם. כו ויגדו לו לאמר, עוד יוסף חי,
וכי הוא משל בכל ארץ מצרים; ויפג לבו, כי לא האמין להם. כז וידברו אליו את כל
דברי יוסף אשר דבר אליהם, וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו; ונתחי רוח
יעקב אביהם. כח ויאמר ישראל, רב עוד יוסף בני חי; אלכה ואראנו בטרם אמות.

11) ישמח משה – פרשת ויגש (ר' משה טייטלבוים זי"ע)

צמילתח דענידח לנלויי דלח מטקרי אינטי ואפילו עד
אי כאמן ומכטיכ סיסקימו כולס לשקר לחכלית בלי הועיל,
וכדי ליטצ כיו כרלח דסיה יעקנ דוהג וזוכה נומיכ אס
מת זוכה על מיחחו ואס חי זו קטה יוחר מן הרלשוכה
כי ודאי כעמע זין האומוח עעילח ללסר כי ידע שאין
צעולס עובדי הטיית רק הוא וניתו ודבר רחוק הוא
לחיות נער אחר עומד צלדקו זין הרבה רשעים וחיו
נעטה רשע ובחיו קרוי מת כאמרו רשעים צחייסס
קריוס נחיס וסיינו שחמרו לו עוד יוסף חי דסיינו
שהוא לדיק עקרוי חי שהוא העיקר ואחיכ הטפל וכי
הוא מושל. ועיז שחמרו כי הוא חי, ויפג לנו כי לא
האמין להס כי חטצ שהס אינס מניכיס הדבר הזס ואולי
ריתה אותן צחכמחו ואין חוכו כצרו וכיון דלח האמין
זה, לא סיה צעיקיו הנצורה של חיות ונדולה הנצמיח
לכלוס, ותכה יוסף חצין זה אשר פן ידלוג אציו עליו
כו, עיכ טלח לו לסימן פי עגלה ערופה, וכקדים לצאר

יירא את העגלות אשר שלח יוסף לטחח אוחו (עי'
רשיי טנתן להס סימן סהיה עוסק צפי עגלה
ערופה כטפירט עמרו) וחחי רוח יעקב אציהס לחצין
זה מיט טלח זה דוקח לסימן, ומיע עיז וחחי רוח יעקב,
ועי צלקוטי טורה ותחריי זליקיל צפרטת טופטיס מיט
צזה עסיי קוד וגס אחי הטפל אענה חלקי, צהקדים
לצאר המדרט ויחמר ישרלל רב עוד יוסף ככי חי, רב
כחו טל יוסף ככי פעומד צלדקו עיכ, דקטה נכח ידע
פעומד צלדקו, ועוד קטה למה אמר כן אחר טרלח אה
העגלות דוקח ועוד איך כעסך לזה הלכה וחרלכו, וגס
לצאר הטסקו (נפרטת ויחי) רלח פכיך לא פיללתי ונוי
וגס יתייטצ הדקדוק טל אמירת אחי יוסף עוד יוסף
חי וכי הוא מושל צכל ארץ עלריס, דסיה די צחמרוס
יוסף מושל צכל ארץ מלריס וממילח ידע דהוא חי,
ועיק ויפג לנו ונוי וכי כחטרו טנטי יטרוון לשקר ולדבר
כזוהח שארית ישראל לח יעשו עולה ולא ידברו כזו צפרט

12) רמב"ם – הלכות דעות, פרק ו, הלכה א

דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר ריעיו וחביריו ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמוד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחשך כדי שלא ילמוד ממעשיהם...

יב) ובדרשות ח"א, ס"ג ריש טור ג', כ' בזה"ל: עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם, הכוונה בזה כי מדרך העולם אפי' אדם ישר וכשר אם עולה לגדולה ומתוודע לרשות אין מעצור לרוחו וישמן ויבעט ואיננו גבור לכבוש עצמו מלהדמות להם במעשיהם ומעלליהם כדי ליפות עצמו להם. אבל לא כן יוסף הצדיק לא מיבעי' שלא משלו בו המצריים ללמדו מעשיהם והוא משל בעצמו וכבש יצרו, אך אדרבא הוא משל בהם ולימדם מוסר ואורחות ישר, וזה הי' קשה ליעקב להאמין. וזהו כשאמרו לו עוד יוסף חי ודי בזה שהוא חי ממש כצדיק ועוד וכי הוא מושל ביראתו על ארץ מצרים, ועל זה פג לבו מלהאמין להם. – וכ"כ שם צ"א ד',

13) תורת משה [השלם] – פרשת ויגש, עמ' ר

או יל"פ שהגידו לו שהוא מושל בארץ מצרים ואינו בגדר אותם אנשים שנזכרו צ"ח חו"ה [ר"ש הכהן] שהם לדיקים רק בלצטם אבל לפני טיני בני אדם הם צושים לעבוד אלה ה' ובני אדם מושלים צ"ח, רק הוא מושל בארץ ולא הם מושלים עליו וכדכ' [לעיל מ"ג ל"ב] וישומו לו לצדו וגו', לכך ויפג לבו כי לא האמין להם שיהי' מלך ועומד בצדקו יב).

14) ישמח ישראל – פרשת ויגש, אות ז

ו[ז] דברי קדוש עליון הה"ק מהר"י מרוזין זללה"ה על הפסוק שמני חלקים לאדון, כי לכאורה איך יתכן שיוסף שלח בשורה טובה כזאת לחציו יעקב אע"ה כי נתמנה לאדון לכל מצרים, אלא הפי' הוא "שמני כמו שם אני שאנכי שמתי את חלקים לאדון לכל מצרים עכ"ל

15) חקל יצחק – פרשת ויגש (ר' יצחק אייזיק מספינקא זי"ע) והנה הא דקיי"ל הולאה מרשות לרשות חייב

לפינן מעגלות של משכן כדאיחא צמס' שבת פ' הזורק (טז). דהעגלות היו רשות היחיד, וכמו שהלויס היו מוציאין הקרשים (מ)העגלות כך אחס לא חפיקו מרשות היחיד לרשות הרבים עיי"ש (בדף מט:).

והנה יוסף לוא להס לומר לחציו שהוא משפיע והוא מושל, לרמו לו שהוא עומד בצדקו בחי' לדיק המשפיע כנ"ל, ע"כ אמר שאס לא יאמין לכס חאמרו לו שפרשתי ממנו צפרשת עגלות של משכן, ומשס ראי' שאסור ללאת מהקדושה לחוך, וע"כ גס אנכי לא ילאתי מדרך התורה ורשות הקדושה לחוך, וזהו ויגידו לו עוד יוסף חי וכי הוא מושל וגו', וא"כ הוא עומד בצדקו, וירא את העגלות היינו הראי' מהעגלות של משכן, אשר שלח יוסף לשאת לשון התרוממות, שעל ידי זה שיראה שיוסף עומד בצדקו תתרומם נפשו, וע"כ ותחי רוח יעהז אציהס.

ותחי רוח יעקב אביהם (מה, טו-טז). הדקדוקים רבו עי' צישמת משה. והנה צמד"ר (נד, ג) לפי נוסחת רש"י והוצא צמתנות כהונה אס יאמין לכס מוטב, ואס לאו חאמרו לו לא צפרשת עגלות של משכן פרשתי ממנו, ועיי"ש. לבו כי לא האמין להס עיי"ש. והנה דרך התוה"ק והקדושה מכונה צמס רשות היחיד, דהיינו הקצ"ה שהוא יחידו של עולם ית"ש, וע"כ גצוה עשרה דר"ל דצר שצקדושה אינו פחות מעשרה כידוע, אבל דרך העמים והחילונים ר"ל מכונה צמס רשות הרבים שהוא דרך פרוץ צלי מחינה, והעובר עצירה ויולא מדרך התוה"ק לדרך החילונים הרי הוא מוציא מרשות היחיד לרשות הרבים כדאי' צסה"ק.

16 שפת אמת – פרשת וישב, שנת תרס"א

בפסוק ויהי בבית אדוניו המצרי. ויהי שם בבית הסהר. ויהי בהויתו יהי. הוא בחי השתוות שלא קיבל שינוי מכל אלה המקומות. וכ"כ ויוסף הי' במצרים. הוא יוסף הרועה הוא המלך ולא נשתנה. וזהו בחי צדיק יסוד עולם. ולכן הי' הוא המכין לגאולה. שזה עיקר נסיון הגלות שלא יקבל שינוי עי"ז. וכן צריך להיות איש ישראל לידע ולהאמין כי הכל בהשגחת הבורא ולא במקרה. וגם כשירד למצרים ולבית הסהר ידע שזהו שליחות הבורא ית' ובכ"מ שרצונו ית' לשלוח האדם צריך לעשות שליחותו ולעשות רצון המלך. ולפי שהי' גלוי לפניו ית"ש שלא יקבל שינוי נשתלח הוא ראשון למצרים להיות הכנה לכל בני ישראל. וכן דרשו חז"ל בזכות יוסף נגדרו כל בניי בעריות במצרים. וגם מה שדרשו בזכות שרה נגדרו כל הנשים גם בה כ' ויהיו חיי שרה כולן שוין שלא קיבלה שינוי כשנלקחה לפרעה וכן יוסף כמ"ש :

17 רש"י – פרשת ויחי, פרק מז, פסוק לא

על ראש המטה - הפך עצמו לצד השכינה, מכאן אמרו שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה. דבר אחר על ראש המטה, על שהיתה מטתו שלמה שאין בה רשע, שהרי יוסף מלך הוא, ועוד שנשבה לבין הגוים, והרי הוא עומד בצדקו :

18 רש"י – פרשת שמות, פרק א, פסוק ה

ויוסף היה במצרים - והלא הוא ובניו היו בכלל שבעים, ומה בא ללמדנו, וכי לא היינו יודעים שהוא היה במצרים, אלא להודיעך צדקתו של יוסף, הוא יוסף הרועה את צאן אביו, הוא יוסף שהיה במצרים ונעשה מלך ועומד בצדקו :